

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 89

Archeologienota De Coninckplein
te Roeselare
(West-Vlaanderen).
Programma van Maatregelen.

JANSSENS DAVID

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2016
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Bart De Smaele, Hadewijch Pieters, Simon Claeys
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba.

1 Gemotiveerd advies

Tijdens het bureauonderzoek, uitgevoerd door ADEDE bvba, werd vastgesteld dat de reeds bestaande bronnen niet voldoende informatie bevatten om vast te stellen of zich al dan niet een archeologische site binnen de contouren van het onderzoeksgebied bevindt.

De historische kaarten tonen aan dat sinds de vroege 18de eeuw, het onderzoeksgebied dienst deed als landbouwgrond tot aan de tweede helft van de 19^e eeuw. Sinds 1862 is het onderzoeksgebied in gebruik als marktplein en vermoedelijk kent dit plein een verharding uit het begin van de 20^e eeuw. Het is dus onmogelijk te besluiten of in de periode vanaf de steentijden tot de late middeleeuwen hier al dan niet menselijke activiteiten hebben plaatsgevonden. Op de locatie van het onderzoeksgebied en in de onmiddellijke omgeving ervan is nog geen voorgaand archeologisch onderzoek uitgevoerd.

De huidige antropogene verstoringsgraad binnen het onderzoeksgebied is evenmin duidelijk vast te stellen via het bureauonderzoek, vermoedelijk is deze beperkt gebleven tot de aanleg van de verharding. De geplande werken beogen echter een diepere verstoring van de bodem en brengen dus mogelijks een beschadiging van het bodemarchief met zich mee, in het bijzonder bij de scheiding van het RWA en DWA ter hoogte van de Jan Mahieu straat gelegen in het westen van het onderzoeksgebied. Het type bodem gecombineerd met de resultaten van het reeds uitgevoerde booronderzoek en sonderingen in de nabije omgeving geven aan dat binnen de contouren van het onderzoeksgebied horizonten aanwezig zijn met goede eigenschappen voor een gunstige bewaring van mogelijke sporen in de bodem.

Dit alles in overweging genomen blijkt verder vooronderzoek, met ingreep in de bodem, noodzakelijk voor het bepalen van de aard en aanwezigheid van mogelijke sporen of een archeologische site ter hoogte van het onderzoeksgebied. Gezien de verharding van de parking en de reeds bestaande wegenis pas kunnen worden afgebroken nadat de stedenbouwkundige vergunning werd verleend, adviseert ADEDE bvba hier een uitgesteld vooronderzoek aan de hand van proefsleuven gecombineerd met metaaldetectie.

2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode	2016J268
Site	Roeselare – De Coninckplein
Projectsigle ADEDE	ROE-CON
Ligging	De Coninckplein 8800 Roeselare
Bounding Box	Punt 1 (NO): X: 62736,949m Y: 182830,499m Punt 2 (ZW): X: 62641,402m Y: 182720,599m
Topografische kaart	Zie plannr. 1 (onderaan paragraaf)
Kadaster	Openbaar domein
Soort onderzoek	Bureauonderzoek - Archeologienota
Opdrachtgever	1010 architecture urbanism bvba Birminghamstraat 57 G3 1080 Brussels
Aard van de vervolgwerven	Heraanleg van het 'De Coninckplein' en scheiding RWA en DWA aan de Jan Mahieustraat
Uitvoerder	ADEDE bvba Gentse Steenweg 56 9000 Gent
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Bart De Smaele 2015/00070
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	DE SMAELE B., JANSSENS D., 2016, Archeologienota De Coninckplein te Roeselare (ProvWest-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 89, Gent.
Grootte projectgebied	5630m ²
Periode uitvoering	November 2016

Thermen thesaurus Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek, archeologienota
Verstoorde zones	Zie plannr. 4 (Verslag van Resultaten)

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Roeselare - De Coninckplein

Plannr. 1
Onderzoeksgebied op de topografische kaart

2016J268

Digitaal aangemaakt 04/11/2016

1:1.500 © NGI

Legende

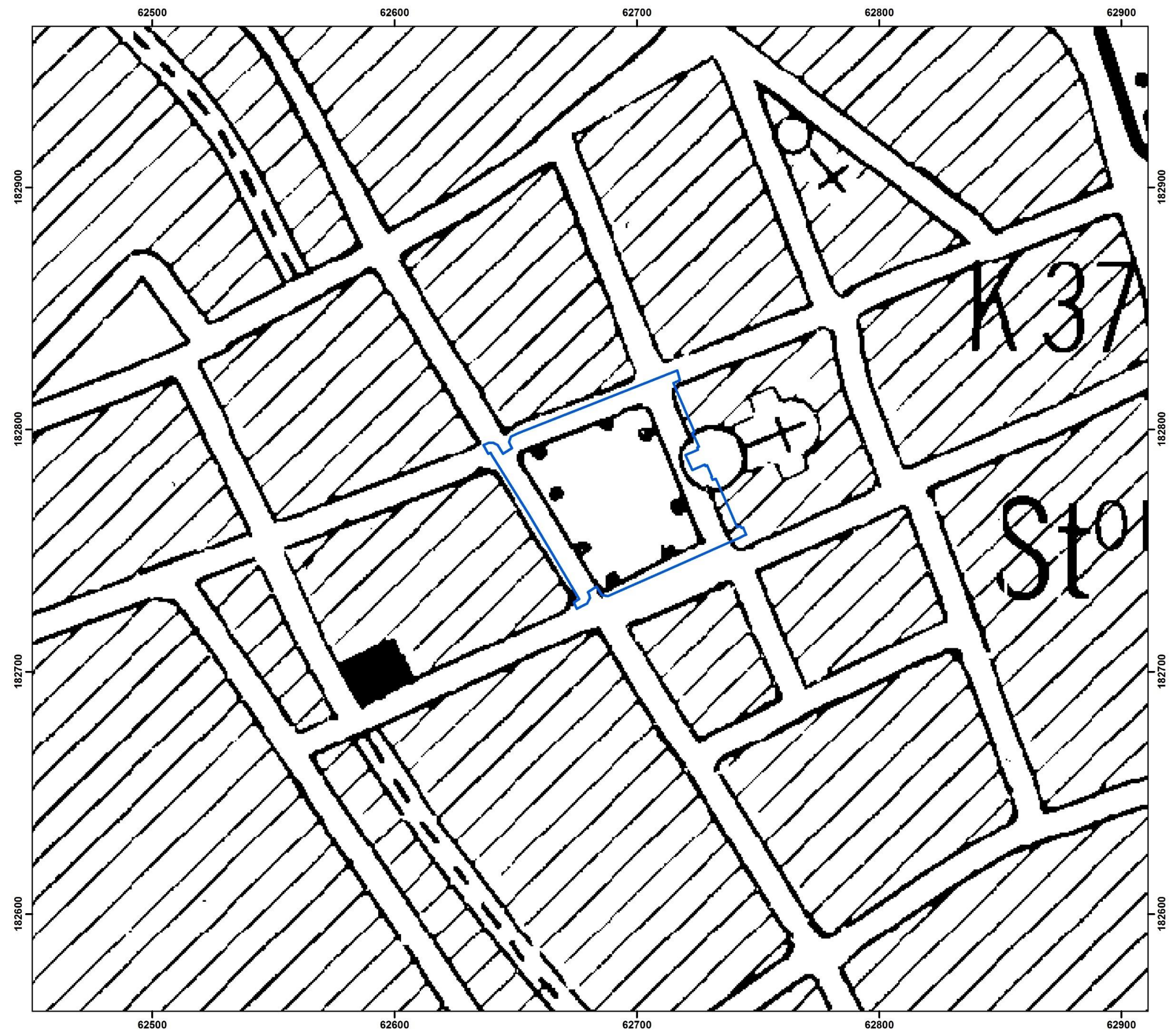

Onderzoeksgebied

N

0 120
Meter

Roeselare - De Coninckplein

Plannr. 2
Onderzoeksgebied op orthofoto

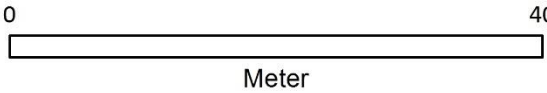
2016J268

Digitaal aangemaakt 04/11/2016

1:500 ©AGIV

Legende

 Onderzoeksgebied

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Roeselare - De Coninckplein

Plannr. 3
Situering projectgebied op de Kadastrale kaart

2016J268

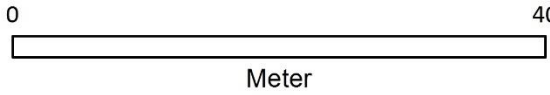
Digitaal aangemaakt 14/11/2016

1:500 © Agiv

Legende

 Onderzoeksgebied

N

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Roeselare - De Coninckplein

Plannr. 4
Verstoorde zone.

2016J268

Digitaal aangemaakt 14/11/2016

1:500 © Agiv

Legende

Onderzoeksgebied

Verstoord

N

040

Meter

2.2 Aanleiding van het vooronderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag tot het bekomen van een stedenbouwkundige vergunning voor het heraanleggen en vernieuwen van de verharding van het De Coninckplein, de wegenis van de Jan Mahieustraat en de Sint Amandskerk en de scheiding van de huidige riolering ter hoogte van de Jan Mahieustraat. Hier is de totale oppervlakte van de geplande ingreep in de bodem 5630m².

De nieuwe verharding zal een fundering kennen op schraal beton met een **onderfundering waar noodzakelijk**. Daarboven komt een 3 cm dikke straatlaag in zandcement en een 8 cm dikke verharde betonstraatsteen. Voor de aanleg van de nieuwe verharding zal de ingreep tussen de 35 – 40 cm diep zijn met een diepere ingreep ter hoogte van de Jan Mahieustraat. Bij deze nieuwe toestand zal rondom het centrum van het plein een inplanting plaatsvinden van een enkele bomenclump in enkele rij in het oosten en het westen en een dubbele bomenclump in dubbele rij in het noorden en het zuiden. Aan de westelijke zijde van het nieuwe plein zullen 9 zitbanken geplaatst worden die chemisch zullen verankerd worden op een betonnenpoer. Tijdens deze ingreep zal de bodem integraal over het plangebied grondig verstoord worden en potentiële archeologische resten kunnen hierbij verloren gaan.

2.3 Resultaten bureauonderzoek

In het kader van het opstellen van de archeologienota werd een bureauonderzoek (projectcode: 2016J268) uitgevoerd. Tijdens dit bureauonderzoek werd aan de hand van reeds bestaande bronnen het onderzoeksgebied geografisch, geo(morfo)logisch, historisch en archeologisch gesitueerd.

De analyse van de gebruikte historische kaarten geeft aan dat het onderzoeksgebied in gebruik was als akkerland. Op de Frickx kaart van 1712 wordt het plangebied weergegeven ten noorden van een uitvalsweg tussen Roeselare in noordelijke richting. De Frickx kaart focust voornamelijk op stadskernen en grotere gebouwen zoals kerken en op hoofdwegen en waterlopen. De Ferrariskaart schetst een duidelijker beeld en bestempelt het gebied als akkerland. Op de topografische kaart van Vandermaelen wordt de aanwezigheid van het station voor het eerst aangeduid. Het is pas aan de hand van de luchtfoto's uit 1971 dat met zekerheid kan gesteld worden dat het gebied in gebruik was als marktplein. Daarom is het noodzakelijk om historische bronnen te raadplegen en te vergelijken met deze cartografische gegevens om een beter beeld te krijgen. Het onderzoeksgebied, dat lang in gebruik was als akkerland, kende een snelle bevolkingsexplosie door de bouw van het station in het begin van de 19^e eeuw. Dit leidde tot de bouw van de Sint-Amanskerk en de aanleg van het De Coninckplein en het ontstaan van de Sint-Amansparochie een halve eeuw later. Sindsdien heeft het plein waarbinnen het huidige onderzoeksgebied zich bevindt geen grote veranderingen ondergaan met uitsluiting van de verharding die geen exacte, maar een vermoedelijke, datering kent in het begin van de 20^e eeuw.

Gezien het historische kaartmateriaal slechts terug gaat tot de vroege 18de eeuw is het noodzakelijk andere bronnen te raadplegen om na te gaan of er zich mogelijk een archeologische site binnen de contouren van het onderzoeksgebied kan bevinden. Er zijn in de directe omgeving van het onderzoek nog geen archeologische onderzoeken uitgevoerd, ook dit geeft dus geen uitsluitsel over de staat van het bodemarchief ter plaatse.

De bodemopbouw binnen de contouren van het onderzoeksgebied is via een recent uitgevoerd booronderzoek in de nabije omgeving reeds summier in kaart gebracht. Het bodemonderzoek is niet uitgevoerd met het oog op mogelijk aanwezige archeologische sites op het perceel en bevat dus geen informatie daarover. Het geeft wel duidelijk aan dat de onverstoorde lagen naar bewaringstoestand toe archeologisch en cultuurhistorisch interessante horizonten bevatten.

De geplande werken ter hoogte van het onderzoeksgebied brengen een aantal bodemverstoringen met zich mee die doorheen de recent, antropogeen verstoorde lagen in de bodem breken. Deze brengen bijgevolg nieuwe verstoringen in het bodemarchief teweeg. De bodemopbouw van het

gebied laat uitschijnen dat zich onder deze recent verstoorde lagen een aantal lagen bevinden die een hoog archeologisch en cultuurhistorisch potentieel hebben. Met andere woorden, mogelijk aanwezige sites of sporen kunnen in deze bodem goed bewaard zijn gebleven en tot heden zich in onverstoorde staat bevinden over de gehele oppervlakte van het onderzoeksgebied.

2.4 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem heeft als doel informatie en gegevens te verzamelen die als aanvulling dienen op de reeds bestaande archeologische, geografische, geologische en historische bronnen. Het onderzoek heeft als uiteindelijk doel na te gaan of er een mogelijk archeologisch waardevolle site binnen de contouren van het onderzoeksgebied aanwezig is. Aan de hand van de verzamelde informatie van het proefsleuvenonderzoek, gecombineerd met het reeds uitgevoerde bureauonderzoek, kan vervolgens een verder te volgen strategie uitgewerkt worden voor de bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied. Volgende onderzoeksvragen dienen beantwoord te worden aan de hand van het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem:

- Zijn er binnen de contouren van het onderzoeksgebied sporen terug te vinden met archeologisch en/of cultuurhistorisch relevante waarde?
- Wat is de aard, kwaliteit en informatiewaarde van deze sporen?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Wat is de impact van de geplande werken op deze sporen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Welke strategie dient verder gevolgd te worden ter bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied?

2.5 Onderzoeksstrategie en -methodes

Voorafgaand aan het vooronderzoek met ingreep in de bodem en na de verwijdering van de huidige verharding dient metaaldetectie uitgevoerd te worden binnen het onderzoeksgebied conform de Code van Goede Praktijk. Om na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van parallelle continue proefsleuven over het geselecteerde deel van het onderzoeksgebied (zie plannummer 28). Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m van

middellijn tot middellijn. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en bij voorkeur noord-zuid georiënteerd. Op deze manier wordt het grootste deel van de diepst verwachte verstoring ter hoogte van de Jan Mahieustraat onderzocht. Een bijkomende belangrijke reden is dat op deze manier, gezien de ligging van de Sint-Amandsbeek in het westen, de meeste kans bestaat op het aantreffen van bewoningssporen uit de metaaltijden en Romeinse periode.

Per sleuf en minstens om de 50 meter wordt machinaal een profielput aangelegd, op een dermate manier dat er een geschrinkt patroon ontstaat en men in feite om de 25 meter een zicht heeft op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein. Op die manier kan er bij het afgraven ook extra aandacht uitgaan naar de al dan niet aanwezigheid van colluvium. In het gebied valt een bijzondere dichtheid aan Mesolithische en Neolithische toevalsvondsten op. Speciale aandacht dient daarom uit te gaan naar de eventuele aanwezigheid van neolithische (silex- of aardewerk-) vondsten of sporen, die zich slechts door een zeer gering kleur- of textuurverschil laten opmerken.

Een nadeel van deze onderzoeksmethode is de mogelijke impact op vuursteenconcentraties. Deze worden immers lokaal vernietigd tijdens de aanleg van de sleuven. Toch worden op deze manier deze concentraties wel opgespoord en wordt het bodemarchief tijdens het onderzoek geëvalueerd op de mogelijkheid van bewaring van de steentijdconcentraties.

Via deze methode wordt er 10% van het onderzochte oppervlakte opengelegd en onderzocht. Ter plaatse dienen extra volgsleuven en dwarsleuven of kijkvensters aangelegd te worden en dit voor een totale oppervlakte van 2.5% van het totale projectgebied. Een inschatting naar de inplanting van deze volgsleuven, dwarsprofielen of kijkvensters kan via een bureaustudie niet gemaakt worden en dient tijdens de uitvoering van de proefsleuven te gebeuren in functie van de grootste kennisvermeerdering. Via deze methode wordt, conform artikel 8.6.2 van de Code van Goede praktijk 12.5% van het onderzoeksgebied gedekt. Op deze manier wordt er maximale info bereikt tegen een minimale kost. De motivering voor deze keuze dient eveneens toegelicht te worden in de rapportering. Indien afgeweken wordt van het voorgestelde sleuvenplan dient dit eveneens toegelicht te worden in de rapportering.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand aan de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen afgedekt met waterdoorlatende doek.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het voorgestelde vooronderzoek moet niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol

bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

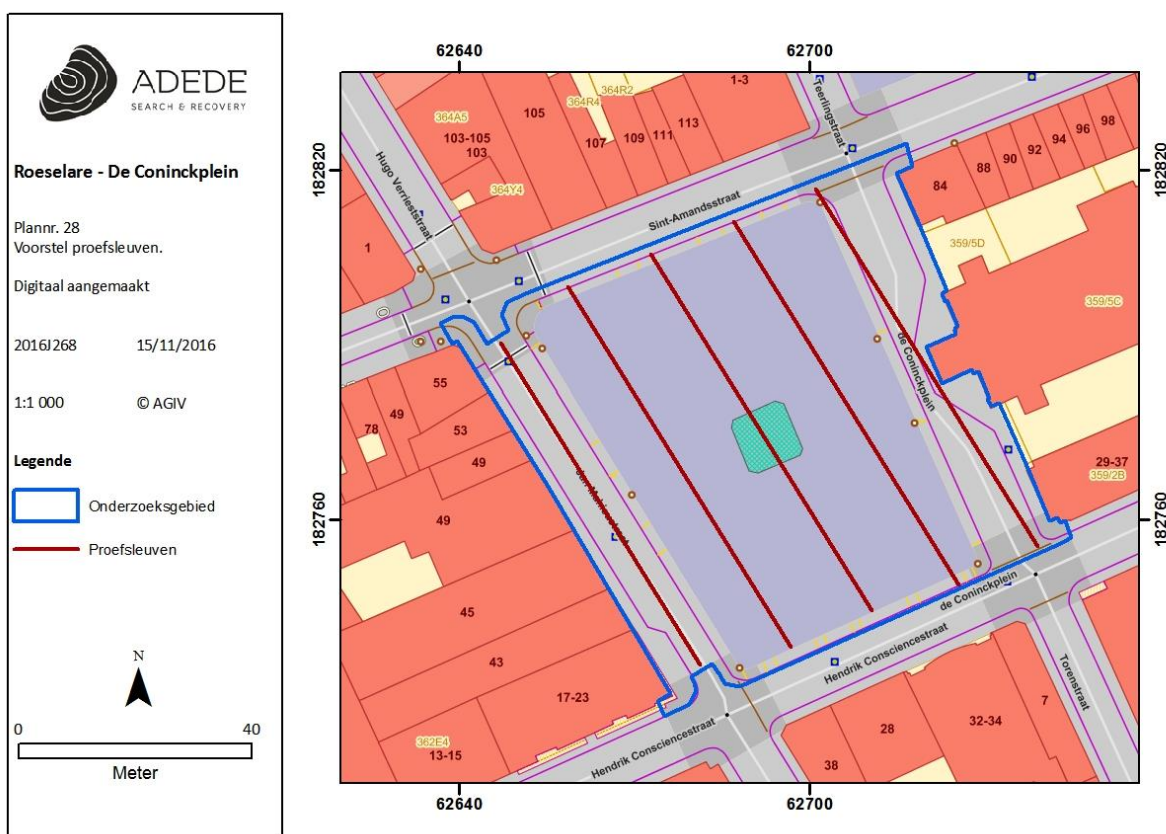
De gewenste competenties voor actoren zijn de volgende:

- Veldwerkleider met ervaring in het aanleggen van proefsleuven, met een reeds minimum ervaring van 220 werkdagen op zandleembodems.
- Assistent – archeoloog met ervaring in het aanleggen van proefsleuven.
- Aardkundige met aantoonbare ervaring in zandleembodems.
- Erkend archeoloog of erkend metaaldetectorist

Indien tijdens het werken silexvondsten aangetroffen worden, moet een steentijdspeciaal­ist tijdens het veldwerk of de verwerking geraadpleegd worden.

Figuur 1. Geplande verstoringsdiepte.

Figuur 2. Ontwerp proefsleuven

2.6 Afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

3 Besluit

Uit het bureauonderzoek kon niet besloten worden of er zich al dan niet archeologische resten binnen de contouren van het onderzoeksgebied bevinden. De bodemopbouw van het plangebied suggereert echter dat hier goede bewaringsomstandigheden zijn voor eventuele sporen. Bijgevolg adviseert ADEDE bvba het uitvoeren van een proefsleuvenonderzoek om na te gaan of er sporen bewaard zijn en zo ja, in welke toestand deze zich bevinden. Voorafgaand aan dit onderzoek, na het verwijderen van de bestaande verharding dient het terrein geprospecteerd te worden aan de hand van metaaldetectie.

De resultaten van dit uitgestelde vooronderzoek met ingreep in de bodem worden vervolgens in een nota verwerkt waarin ook de te volgen strategie voor de bescherming van het archeologisch/cultuurhistorisch patrimonium dient bepaald te worden.

4 Plannenlijst

Plannr.	Beschrijving	Schaal	Wijze vervaardiging	Datum aanmaak
0001	Onderzoeksgebied op de topografische kaart	1:1	digitaal	04/11/2016
0002	Onderzoeksgebied op orthofoto	1:1	digitaal	04/11/2016
0003	Onderzoeksgebied op kadasterkaart	1:1	digitaal	14/11/2016
0004	Verstoorde zones	1:1	digitaal	14/11/2016
0028	Ontwerp proefsleuven	1:1	digitaal	15/11/2016
0029	Geplande verstoringsdiepte	1:1	digitaal	15/11/2016

5 Lijst van figuren

Figuur 1. Geplande verstoringsdiepte.....	- 7 -
Figuur 2. Ontwerp proefsleuven	- 8 -